

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izbaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1902. Leto XIX.

Obseg: Kako preprečiti, da svinja mladičev ne pomečka. — Zakaj ne izrejamo doma potrebnih mrjascev jorkširskega plemena — Vinogradniki, škropite in zveplajte! — Reja velikih krav in njene prednosti. — Kmetijske razmere na Kranjskem. — Mlekarsko knjigovodstvo. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kako preprečiti, da svinja mladičev ne pomečka.

Glavni vzrok, da svinja svoje mladiče pomečka, je njena nepaznost, ker se svinja, ne brigajoča se za pujske, ki se zarijejo pod steljo, kar na tla zvali. V prav temnih hlevih in ponoči pa svinja pujskov sploh ne more videti in pujski se tudi ne morejo pravočasno ogniti. Iz tega vzroka je priporočeno svinjake, kjer so doječe svinje, ponoči razsvetliti.

Mnogokrat se pujski tako v steljo zarijejo, da jih svinja ne more videti in se oni tudi ogniti ne morejo. Iz tega vzroka naj se nastilja le s kratko, zrezano steljo, z žaganjem, listjem i. t. d., a nikdar ne z dolgo slamo.

Najboljše sredstvo je pujske prve dni imeti v posebnem oddelku, dokler niso dosti gibčni. Priporočeno je tudi na treh straneh svinjaka kakih 15 cm od stene in 20 cm od tal pritrditi late kakor kaže podoba 30. Če se svinja vleže, se ne more pritisniti k steni in mladiči se lahko ognejo pod late.

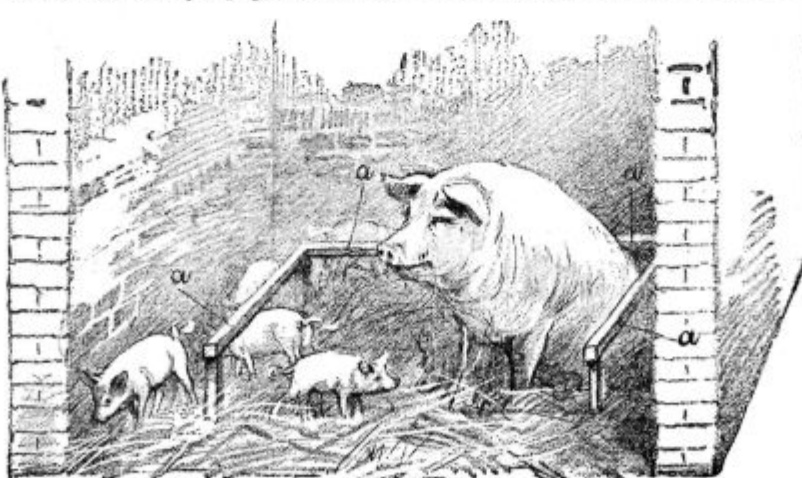
Zakaj ne izrejamo doma potrebnih mrjascev jorkširskega plemena.

Kmetijska družba oddaja vsako leto mrjasce jorkširskega plemena, da se z njimi zboljšuje reja domačih prasičev. Te mrjasce družba dobiva le deloma doma; večinoma jih mora kupovati drugod, kakor na Štajerskem, Niževavstrijskem itd. Letos na pr. jih tudi drugod ni mogoče toliko dobiti, kolikor jih žele prosilci.

Zaraditega nastane vnovič vprašanje, ali bi ne bilo mogoče doma prirejati potrebnih mrjascev. Kranjska, zlasti Dolenjska, je znana zaradi svoje močne prasičje reje, ki zalaga z njo tudi razne vnanje kraje. Ali bi torej ne bilo prav, če doma skrbimo tudi za potrebne mrjasce? Po našem mnenju ni to

samo lahko mogoče, ampak mi smo tudi dolžni, da v tem oziru kaj storimo.

Če na Štajerskem in drugodi lahko prirejajo potrebne mrjasce za pleme, potem jih tudi pri nas lahko redimo. Saj se vsakemu čudno zdi, če sliši, da moramo po sosednjih deželah iskati mrjascev, če

Podoba 30.

hočemo ugoditi obilnim prošnjam domačih prasičerejcev.

Kmetijska družba je že l. 1899. delala na to, da bi se za dobavo potrebnih mrjascev tudi pri nas ustanovile postaje za rejo jorkširskih prasičev. Toda vse delo je bilo takrat zastoj. Na dotični razglas, ki je bil v tej stvari priobčen v „Kmetovalcu“ (glej števil. 5. od 15. marca 1899. l.) se ni nihče oglasil, ki bi bil pripravljen, poprijeti se take reje, da bi mu kmetijska družba rada šla na roke. Nihče se ni zmenil za to vzlic temu, da se jorkširski mrjaščeki lahko prodajajo, ker jih — kakor nas uče vsakoletne prošnje — povsod primanjkuje.

Po drugih deželah so hitro videli korist takih postaj in so se radi poprijeli reje jorkširskih prasičev. Pri nas smo pa tudi v tem pogledu zaostali, dasiravno prasičja reja spada med najvažnejše panoge našega kmetijstva in bi nam ob urejenih razmerah lahko pripomogla do izdatno večjih dohodkov.

Tako na pr. je bilo na Nižeavstrijskem že l. 1897. 19 zavodov in 168 postaj za rejo jorkširskih prasičev. Pa tudi po drugih deželah nahajamo slično ugodne razmere.

Skrbimo torej tudi pri nas, da se doma prirejajo potrebni mrjasci in plemene svinjice jorkširskega plemena. Vsaj boljši naši živinorejci naj bi se poprijeli te reje, da bi ne bilo treba po drugih krajih iskati potrebnih mrjascev.

Kdor želi pričeti s čisto rejo jorkširskih prasičev in želi dobiti potrebnih pojasnil za napravo take postaje, naj se obrne na kmetijsko družbo v Ljubljani.

R.

Vinogradniki, škropite in žveplajte!

Društvo za varstvo avstrijskega vinstva na Dunaju je razposlalo vsem občinam na Nižeavstrijskem oklic, ki vinogradnike opozarja na pravočasno škropljenje in žveplanje. Enak oklic je poslalo tudi na Kranjsko, in ker se nam zdi potrebno, ga hočemo tu v prevodu navesti, seveda ne v polnem obsegu kakor je prirejen za Nižeavstrijsko, marveč kakor je primeren za naše razmere. Škropljenje in žveplanje je sicer pri nas že precej udomačeno, pa so vendar še vinogradniki, ki se porabi teh prepotrebnih sredstev upirajo. V splošno ravnanje naj veljajo naslednji migljaji.

Prvo škropljenje se mora vršiti že maja, vsekakor pa pred cvetjem; drugo škropljenje koj po cvetju, gotovo pa v prvi polovici julija. Liste in grozdje je treba prav skrbno poškopiti. Enako velja glede žveplanja.

Tretjič je škropiti, odnosno žveplati, če se sploh bolezen še kje pokaže. Pri tretjem škropljenju se grozdi več ne škrope, nasprotno pa se ne žveplajo listi.

Po toči se morajo trte dobro poškopiti in grozdje požveplati, ker pokvarjene dele trtne bolezni mnogo rajše napadajo.

Za 100 litrov vode se vzame vselej le 1 kg modre galice in 1—1¼ kg ugašenega apna. Skušnje so pokazale da 1% na raztopina popolnoma zadostuje. Tako približno svetuje omenjeno društvo.

Dobre in zanesljive škropilnice, žveplalnike ter zanesljivo galico in žveplo oddaja poceni c. kr. kmetijska družba.

Vinogradniki, bodite torej pri nakupovanju teh za ohranitev zdrave trte neobhodno potrebnih sredstev po možnosti previdni, da Vas vsled lehkomišelnosti ne bude tepla nadloga.

Uporabljajte torej sredstva, ki gotovo pokončajo razne trtne bolezni, da se ubranita vsaj nekterim škodljivcem, kajti proti drugim uimam, n. pr. toči, vetrovom, nalivom itd. smo še vedno brez prave moči.

Fr. Gombač.

Reja velikih krav in njene prednosti.

Za napredek naše živinoreje je važno tudi vprašanje, ali je rediti velike ali bolj majhne krave. Če govorimo o velikih kravah, imamo v mislih take, ki so po 500 do 700, povprek torej po 600 kg teže, dočim imenujemo krave, ki tehtajo po 400 do 500 kg, srednje teže, in lahke ali majhne pa tiste, ki tehtajo po 300 do 400 kg, pa tudi manj.

Če zasledujemo razvoj živinoreje, najsi bo doma pri nas, ali pa po drugih deželah, povsodi opazimo, da se je z napredkom v živinoreji vred pričela tudi reja večje živine, in sicer zaradi tega, ker večja živina nudi večje prednosti kakor majhna. Vsled zboljšane reje se je živina povečala v teku časa posebno v nižjih legah (po dolinah) ne le pri velikih posestnikih, ampak sploh na trdnih kmetijah, kjer se prideluje dosti krme. Najprej se je pojavilo to stremljenje po reji velike živine v deželah, ki stoje sedaj na vrhuncu današnjega napredka v živinoreji. V tem pogledu nam je lahko za zgled Švica s svojim slovečim simodolskim plemenom, ki je najtežje planinsko pleme pa tudi najdragocenejše, kar jih imamo. Nasproti pa vidimo, da najmanjšo živino redé po tistih krajih, kjer se nahaja njena reja malone še v prvotnem položaju.

Velika živina ima prednosti, ki so tudi za naše kraje vsega uvaževanja vredne in nam na njih mora biti ležeče, če hočemo v živinoreji napredovati in si zboljšati dosedanje njene dohodke.

Glavna in najvažnejša prednost velike živine je ta, da je neprimerno dražja kakor majhna živina. To se posebno lahko opazuje v deželah, ki imajo kako pripoznano dobro pleme. Tako najdemo n. pr. v Pincgavu naslednje cene: Če stane krava, ki je 400 kg teška, 200 K, velja krava s 600 kg žive teže 400 K, in če tehta 800 kg, velja 800 K, torej neprimerno več, kakor bi bilo soditi po njeni večji teži.

Druga važna prednost velike živine je to, da se taka goved vobče hitreje razvija, da je bolj rastna, kar je tudi velikega pomena, če hočemo kaj več pridelati. Enoletne živali velikih plemen so za mnogo težje kakor one domačega plemena. Vse to si lahko razlagamo, če pomislimo, da je živina le nasledek skrbnega odbiranja plemenih živali in dobrega krmljenja, zlasti v zgodnji mladosti.

Od velike živine dobivamo tudi močna in velika teleta, ki se draže prodajajo, najsi bo mesarju ali pa za rejo. Od take živine dobivamo tudi velike vole in sploh več vredno plemeno živino.

Velika živina nam pa tudi krmo bolj izkorišča in daje vsled tega več užitka in več koristi. Kakor nas uče natančna opazovanja, porabi velika

živina v primeri z njeno težo manj krme kakor mala živina. Tako se je izkazalo z natančnimi poskusi, ki so se zvršili tekom 2 mesecev pri 20 kravah, da so porabile 700 kg težke krave po 2,5 kg suhe krme na vsakih 100 kg žive teže, krave pa, ki so tehtale po 450 kg so porabile po 3,3 kg suhe krme na vsakih 100 kg žive teže; torej mnogo več!

Ker so koristi od reje velikih krav tako lepe, nam je delati na to, da zboljšujemo govejo živino tudi pri nas z rejo večjih krav. To se da doseči, če bomo posnemali živinorejce naprednejših dežel, če se bomo tudi pri nas malo bolj brigali za rejo pripravnih bikov, dalje če bomo pri reji krav malo bolj izbirčni in če ne bomo telic prezgodaj vodili po plemenu. Ena največjih napak je to, če telice pripuščamo prezgodaj, kajti nič jih v rasti bolj ne zadržuje, kakor prezgodnja brejost. Če imajo po drugih deželah veliko živino, je to v veliki meri pripisati tudi tej okolnosti, da telic ne pripuščajo nikdar pred prvo izmeno zob, navadno torej šele v starosti dveh let. Ravnajmo se tudi pri nas po tem in živina bo lahko večje rasti.

Dasi je želeli, da živinoreja v tem oziru tudi pri nas napreduje, imamo vendar semintja razmere v deželi, ki niso posebno pripravne za rejo velike živine. Koder so posestva majhna in razkosana, tod je reja velike živine težko mogoča. Manjši živinorejci rajši rede manjše živali, ker je nevarnost reje pri malih živalih manjša kakor pri velikih, ker je nakupna cena za take živali manjša in ker imajo tudi premalo krme za velike živali. In takih razmer je po Kranjskem dosti, ne samo na Dolenjskem, ampak tudi drugod.

Po teh krajih bo kazalo tudi zanaprej rediti manjšo in srednje težko goved. Od nje se lahko zrede prav lepi voli in je tudi sicer lahko izvrstna za užitek, zlasti za molžo. Dokaze za to imamo v deželi. Prav lep dokaz za to nam daje na pr. gorenjeinodolsko pleme, ki je doma na Tirolskem. To pleme je vobče bolj lahko, krave tehtajo povprek 350—400 kg, a dobe se v boljših hlevih tudi veliko težje — toda užitek, ki ga daje, je pa prav dober, zlasti kar se tiče mlečnosti. Če je to pleme manjše kakor so druga planinska plemena, je to pripisati tamkajšnjim razmeram. Posestva ondotnih gospodarjev so majhna in razkosana, v takih okolnostih se navadno lahko opazuje reja lažje živine, zlasti tudi zaraditega, ker se vodijo po takih krajih telice prezgodaj po plemenu. R.

Kmetijske razmere na Kranjskem.

(Dalje.)

5. Zadolževanje na Kranjskem.

Koncem l. 1898. je bilo na Kranjskem vknjiženega dolga na mestnih posestvih 19,013.310 K, na rudokopih 4,133.878 K, na veleposestvih 6,240.942 K in na kmetskih posestvih 125,483.728 K. — Ves dolg na kmetijskih posestvih je torej takrat znašal 131,724.676 K in je do danes gotovo narasel na okroglo 150 milijonov kron.

Važna za to razpravo je sprememba v vknjiževanju in izknjiževanju bremen na kranjskih posestvih, ki jo predočujem v pridejanem pregledu za dobo od l. 1890. do 1900.

Spremembe v vknjiževanju in izknjiževanju bremen na kranjskih posestvih v l. 1890. do 1900.

Leto	Novi dolgovi vsled							Razbremenitev vsled			Resnična razbremenitev	Čisto novo zadolženje
	zastalnih kupnin	posojilnih pogodb	drugih pogodb	prenotacij	eksekucij	dobitnine	skupaj	neznatnega skapla	izbrisna	skupaj		
milijonov kron												
1890	0.38	2.87	1.70	0.01	0.80	1.08	6.86	0.44	6.84	7.28	2.42	4.44
1891	0.49	3.10	1.87	0.05	0.85	0.99	7.37	0.50	7.43	7.93	2.64	4.73
1892	0.64	3.80	1.75	0.01	0.83	0.85	7.89	0.48	6.49	6.97	2.32	5.57
1893	0.62	7.25	1.62	0.02	0.65	1.11	11.29	0.25	7.04	7.29	2.43	8.86
1894	0.45	4.67	1.91	0.03	0.67	1.05	8.79	0.23	6.38	6.72	2.24	6.55
1895	0.71	8.73	2.11	0.07	0.62	0.83	13.08	0.31	8.16	8.47	2.62	10.46
1896	1.27	7.09	2.01	0.05	0.62	0.98	12.03	0.29	8.88	9.17	3.05	8.98
1897	0.95	6.65	2.73	0.07	0.80	0.89	12.11	0.21	8.46	8.77	2.92	9.19
1898	0.43	7.70	2.90	0.07	0.74	0.85	12.97	0.30	6.52	6.82	2.77	10.70
1899	1.03	5.82	2.78	0.03	0.81	1.12	11.60	0.64	7.80	8.43	2.61	8.99
1900	1.07	5.65	2.69	0.04	0.66	1.14	11.22	0.59	9.74	10.33	3.44	7.78

V tem pregledu je zabeleženo, koliko novih dolgov se je vsako leto vknjižilo in koliko dolgov se je izbrisalo. Na prvi pogled se zadolževanje niti žalostno ne vidi, kajti le za par milijonov kron na leto se vpiše več novih dolgov, kakor se starih izbrise, kar bi ne bilo posebno pomembno za kmetijstvo, celo če se upošteva, da hodi osmi del dolgov na mestna posestva. Tako površno presojanje tega pregleda je menda tudi vzrok, da nihče ni prišel do spoznanja, kako pri nas drvimo v propad. Zadeva je pa povsem drugačna! Dočim je ogromna večina vknjiženih novih dolgov resnična, t. j. nov dolg se je res naredil ter obstoji in je zanj obresti plačevati, je nasprotno v pregledu navedena vsota za izbrisane dolgove sicer tudi resnična, a dve tretjini teh izbrisanih dolgov se nista plačali z gotovim denarjem, marveč je prišlo do izbrisa iz kakega drugega vzroka. Kakor vem iz strokovnjaških krogov, se namreč komaj tretjina izknjiženega dolga zato izbrise, ker se je dolg z denarjem poplačal, drugi dve tretjini se zato izbrise, ker na eni strani sodišča in denarni zavodi, ki dajejo nova posojila, pritiskajo, da se izbrisejo stari, ne več obstoječi dolgovi, na drugi strani pa pride tudi do izbrisa vsled drugih slučajev. Resnica je, da se pri nas na leto od tistih dolgov, ki se izknjižijo, le tretjina z denarjem poplača, zato moremo dobiti pravo podobo našega zadolževanja letedaj, če odštejemo od novo narejenega dolga tretjino izbrisane, potem nam šele ostanek kaže, za koliko je narasel dolg. Iz tega vzroka sem v pridejani pregled kot „resnično razbremenitev“ vzel tretjino izbrisane dolga in v zadnji predel one vsote, za ktere je vsako leto dolg resnično narasel, t. j. za kolikor je zadolženje večje od poplačanih dolgov. Ta vsota nam kaže, da dorase na leto povprečno slabih 9 milijonov kron novih dolgov, in če odračunimo osminko, ki odpade na mestna posestva, vidimo, da se kranjsko kmetijstvo na leto za 8 milijonov kron na novo zadolži. K tej vsoti pa pridejo še nevknjiženi dolgovi, ki tvorijo tudi milijone, in če vse to upoštevamo, sem mora priznati, da je zaključek, do kterega sem jaz prišel s svojimi raziskavanji, t. j. da naš kmetovalec na leto na svoje kmetovanje najmanj 5 milijonov kron

doplača, ne le resničen, marveč še preudogoden, in to bodi preskušnja za pravilnost mojega računa.

6. Kam jadramo!

V predstojećih poglavjih sem popisal žalostno gmotno stanje našega kmetijstva ter sem izkušal to stanje izraziti v številih. V uvodu sem se dotaknil tudi vzrokov, ki so zadolžili to stanje. Da se našemu kmetovalcu silno slabo godi, o tem menda nihče ne dvomi, zato se pa gotovo vsakemu, ki premišljuje naše razmere, nehote vsiljuje vprašanje: Kaj bo? Odgovor na to vprašanje je prav legak in se glasi: Če bo slo naše kmetijstvo po sedanji poti naprej, ga bo ta pot peljala k gotovemu gospodarskemu poginu.

Če se v sedanje razmere ne seže s krepko roko in se z vso energijo ne pomaga propadajočemu kmetijskemu stanu, potem bo ta stan z vsako leto večjo silo propadal, ker se vzroki propadanju množe in jačijo od leta do leta.

Napredek v kmetijstvu je pri nas silno počasen, zato dohodki od kmetijstva neznatno rasto, a stroški rasto od leta do leta v veliko večji meri in delajo kmetijstvo vedno bolj neuspešno. Kaj nam pomaga počasno napredovanje, če ni zmožno s svojim uspehom vzdrževati ravnotežja z veliko hitreje rastoćimi stroški.

Davki se ne manjšajo, nasprotno, večajo se in ni misliti, da bi se v doglednem času znižali. Naš kmetovalec tarna in zabavlja čez previsoke davke, a v občinskih sejah z lahkim srcem glasuje za povišanje občinskih doklad. Stroški za verske, šolske in sploh izobraževalne namene istotako rasejo.

Potrebščine za hrano in obleko nerazmerno rasejo, kajti ljudstvo hodi vedno bolj med svet, hrepeni po udobnejšem življenju, kakor ga vidi drugodi, in tako se razvija drago razkošje v zadnji kmetski koči, in to silno otežuje izhajanje.

Kmetijskih delavcev je vedno manj in jih bo v bodočnosti še manj. To in pa drage mezde so med poglavitnimi vzroki slabega uspeha v kmetijstvu.

Dokazal sem, kako rasto dolgovi in seveda z njimi obresti, in v tem tiči eden najbolj občutnih vzrokov nazadovanja našega blagostanja.

Ne da se pa tudi zanikati, da bo v bodočnosti izhajanje pri kmetijstvu še bolj oteženo, ker je čisto gotovo, da usahne marsikteri vir postranskega zaslužka. Gozdovi se vedno bolj pustošijo, njih dorastek je neznaten, domača obrt, kolikor je je še, vedno bolj izgublja na veljavi in ob splošno kažoći se bedi je vedno manj mogoče zaslužiti tistim kmetovalcem, ki se postransko pečajo s kako kupčijo ali obrtjo. Ne dajmo se motiti, saj nam zgledi kažejo, kako težko je trgovcu in obrtniku pri velikanskem tekmovanju v vseh strokah priti le z najvećjim naporom do primernega zaslužka, ki je sploh le mogoč, če sta na razpolaganje obrtovalni denar in strokovno znanje. Brez teh sredstev je vsako početje zastoj.

Na domačo obrt naj se pa tudi nikar ne stavijo še kaki posebni upi, kajti tvorniško izdelovanje s stroji izpodrine še zadnje ostanke te obrti. Pred vpeljavo gotovih domaćih obrti na kmetih pa moram odločno svariti, ker so kmetovalcu-posestniku le na veliko škodo. Vprašajte kmetovalce v pokrajinah, koder je vpeljana in se razvija na pr. čipkarska obrt. Namesto da bi šla dekleta služiti h kmetovalcu, rajše žive ob pilem zaslužku, samo da so proste in delajo v zakurjeni sobi ali v senci, vsled česar se omehkužijo; kmetovalcu pa manjka delavnih sil.

Ako vse to preudarimo, se nam kaže jako tužna bodočnost, v katero gotovo zaide naše kmetijstvo, če se pravočasno ne zdrami iz svoje zaspanosti in si s svojo moćjo hitro ne opomore, kajti prava moć iz stiske si pomagati leži edino le v kmetijskem stanu samem. Če kmetovalci menijo dobiti pomoć kje drugje, se zelo motijo. Naloga poklicanih krogov je pa kmetovalce vzbuditi k samopomoći ter jih k temu usposobiti.

7. Kako kranjskemu kmetijstvu pomagati.

Pospeševanje kmetijstva ali ktere druge obrti more biti dvojno, in sicer glede na razmere, v katerih se nahaja. Koder se kmetuje z izgubo, ker je gospodarjenje slabo, kakor pri nas, tamkaj je drugače kmetijstvo pospeševati kakor v deželah, koder se že popolnoma ali vsaj približno dobro gospodari in se zato dobro ali vsaj za silo izhaja. V prvem slučaju je prvi pogoj kmetovanje dovesti do izhajanja sploh, v drugem je pa izhajanje okrepiti in zboljšati.

Če torej hoćemo našemu kmetovalcu pomagati na noge, ga moramo najprej privedi do tja, da bo izhajal, t. j. on mora najmanj toliko zaslužiti, da lahko pokriva vse svoje stroške.

Kako naj torej pomagamo našemu kmetijstvu?

Ker nihče izmed vseh onih, ki se brigajo za gmotni položaj našega kmetijstva, ne dvomi o njegovem propadanju, zato se pojavljajo na vseh straneh moćje, ki z nasveti ali dejansko hoćejo pomagati našemu kmetovalcu. Naš kmetijski stan se mi zdi kakor onemogel bolnik brez vsake svoje volje, ki ga zdravijo z zdravili, ki jih nasvetujejo dobri sosedje, razne botre in slednjič konjederke. Pravega zdravnika, ki bi bolezen in njen vzrok spoznal ter pred vsem vzrok boleznii odpravil, kar je pri zdravljenju prvi pogoj, tega pa ne poklićejo, ker v pravega zdravnika nimajo zaupanja. Proti zdravniku so najbolj konjederke, ker se boje za svoj zaslužek in ker vedo, da zdravnik zpozna njih sleparije. Naš bolni kmetijski stan se ravno tako zdravi.

Poiščimo vzrok propadanju našega kmetijstva, odstranimo tega in kmetijstvo si zopet opomore!

Edina naloga tega mojega spisa je ravno ta vzrok najti in nanj opozoriti, kar se mi je menda posrećilo. Jaz sem iz dna svoje duše prepričan, da leži edini vzrok propadanju našega kmetijstva v tem, da naš kmetovalec ne izhaja, ker so njegovi stroški večji kakor dohodki, in to zaradi tega, ker noće ali ne zna dovolj, dobro in ceno pridelovati.

Če je ta vzrok resničen in torej znan, potem je le eno sredstvo, da si kmetovalec pomaga, in to je povišanje in zboljšanje pridelovanja.

Kakor sem gori povedal, se pri nas z izgubo kmetuje, ker je gospodarjenje slabo; zato je le ena pot pridelovanje povišati in zboljšati, namreć da se uvede boljše gospodarjenje, t. j. umno in napredno kmetovanje, ali z drugimi besedami: Kranjsko kmetovanje se mora pred vsem tehniško korenito preustrojiti in zboljšati. Šele v drugi vrsti, a veliko manj važne, dasi za „boljše“ gmotno izhajanje neobhodno potrebne so socialne preosnove, ki jih je kmetovalec kot najvažnejši stan zavezan in opravićen zase terjati. Sama socialna preosnova je brez vsake vrednosti, ker korist od nje niti ni v stanu tisto pokriti, za kolikor ima naše kmetijstvo vsako

leto večjo izgubo, kajti ta od leta do leta rase, kolikor neugodnejše postajajo razmere in kolikor je več obresti plačevati od rastočega dolga. Ni treba posebno temeljitega tehniškega zboljšanja našega kmetijstva, da se pridelovanje v vrednosti glede kakovosti in količnosti zboljša za 25 %, in s tem je že ves naš primanjkljaj 5 milijonov pokrit. Ali nam morda morejo kakšne socialne naredbe ali podjetja nuditi tako zboljšanje naših gmotnih razmer? Nikakor ne!

Tehniškemu zboljšanju našega kmetijstva kot edinemu sredstvu, da se naš kmetijski stan reši gotovega gospodarskega pogina, hočem posvetiti posebno poglavje. Da sem pa že na tem mestu nekoliko omenil o tem, prihaja od tod, ker smatram za dolžnost, svoje mnenje o pospeševanju našega kmetijstva primerjati z mnenjem onih, ki vidijo rešitev našega kmetijstva edino le v socialni preosnovi.

V naši deželi, lahko rečem, sta dve struji glede pospeševanja kmetijstva; prva zastopa mnenje, da je poglavito zboljšati tehniško stran kmetijstva, druga pa vidi edino rešitev v socialni preosnovi. Zastopniki druge struje so objavili naslednje kot načelo: Tehniško zboljšanje produkcije edino ne more rešiti kmetijstva pretečega propada, to more doseči le obsežna socialna preosnova. To načelo, kakor se na Kranjskem izvaja, hočem v naslednjem poglavju oceniti iz stališča kranjskih razmer v zmislu tega spisa.

(Dalje sledi.)

Mlekarsko knjigovodstvo.

(Piše M. Ivančič.)

(Dalje.)

4. Denarni promet.

Vse prejemke in izdatke v denarju beležimo takoj, ko nastanejo, v „blagajniški dnevnik“. Da si pa olajšamo blagajniški posel, zapisujemo prejemke v gotovini, nastale pri vsakdanji prodaji mleka in mlekarskih izdelkov, kakor rečeno, v „zapisnik prodanih izdelkov“, jih ob koncu meseca prenesemo v „blagajniški dnevnik“ ter jih potem razvrstimo v „razdelniku“ po določenih rubrikah. Iz istega vzoka — da ni treba zapisovati vsake znamke, sprejemnice ali poštnine — si omislimo naslednje „poštne bukvice“:

Datum	h	K	v

Vsak mesec odštejemo iz blagajne gotovo vsoto na račun teh izdatkov in jo izkažemo v „poštnih bukvicah“ kot prejemek, in od tega potem odbijamo na vsaki strani narasle stroške pošiljatev in dopisovanja, primerjaje vedno gotovino z zaznamovanim ostankom, da se izognemo morebitnim pomotam, ki se ravno tu premnogokrat naleté.

Na katerikoli „osebni konto“ spadajoče poštnine in voznine zapisujemo pa naravnost v „blagajniški dnevnik“ in jih zato plačujemo iz blagajne ali pa, če jih odjemalcem zaračunimo, v „zapisnik poslanih izdelkov“ (ki ima za to še primerne predalčke), potem jih seveda plačujemo iz omenj. zaklada, ter prepisujemo vsak dan ali bolje mesečno te zneske iz imen. zapisnika v „poštne bukvice“.

V blagajniški dnevnik beležimo in iz blagajne plačujemo tudi poštnine in voznine prejetih stvari: strojev, soli, popirja itd., ker jih prepisujemo vedno dotični stvari „v breme“.

Končno si blagajniški posel še v nekterem olajšamo, če jemlje mlekarnica navadne potreščine: petrolej i. dr. „na bukvice“. Tudi stalni kovač in mizar naj vsakokratna naročila zapisujeta v „bukvice“, ki so enake „poštnim“. Z njimi obračunavamo mesečno ter prepisujemo mesečne zneske v „dnevnik“, če dajo na tekoči račun, in potem v „glavno knjigo“.

Sicer mora biti vsak vinar, ki je došel ali izšel, takoj zabeležen v blagajniškem dnevniku. Prejemke začnemo vpisovati z besedico „Za“, a izdatke z „Na“. Posebno važno je v natančnem knjigovodstvu, da s prilogami ali s knjigami dokažemo verjetnost prejemka ali izdatka. Zato hranimo vse odrezke poštnih nakaznic in listine, zadevajoče prejemke, še bolj natanko pazimo na izdatke in si damo potrditi vsako tudi najmanjše izplačilo. V ta namen smo tiskovinam dodali posebno „knjigo pobotnic“. Vsa poštna potrdila, plačane račune, pobotnice itd. hranimo povrsti kakor slede beležki v „blagajniškem dnevniku“, in sicer posebej za prejemke kakor za izdatke, ter jih zaznamujemo z zaporednimi števili. Ta števila ali pa stran dotične knjige, ki pojasnjuje prejemek ali izdatek, zapisujemo tudi v predzadnjo kolonico „blagajniškega dnevnika“.

Mesec	Dan	Znesek		Izdatki	Prejemki	Skupaj
		h	K			
decemb.	31	2978	3432	Prenos	Prenos	5824
		13	26	Zadružnikom (izplačilna knjiga.) Na oddarjen mleku (vožalo)	Odjemalci iz zapisn. prod. izdelkov. Za prodane izdelke (prejeto): mleko in smetano 14-24 posneto in pijeno mleko 27-10 maslo 15- sir 8-60	
decemb.	31	87	11	Poštne in voznine	Zadružniki (izplačilna knjiga).	5824
		25	44	Solilo		
Skupaj		5824	33			

Blagajniški dnevnik sklenemo ob koncu meseca potem, ko smo tu sem prenesli še zneske iz „izplačilne knjige“, iz „zapisnika prodanih izdelkov“ in iz „poštne bukvice“ (Glej primer). Blagajniški „zaključek“ se izvrši tako, da seštejemo prejeme in izdatke na posebnem listku, odbijemo izdatke od prejemkov in prepisemo ta preostanek kot „saldo“ izdatkom. Enaki, podčrtani vsoti postavimo vodoravno nasproti, morebitni nepopisani prostor prevlečemo s poševno črto; s tem je mesec zaključen.

Takoimenovani „saldo“ je z drugimi besedami „blagajniško stanje“. Ko pričnemo prihodnji mesec, vpišemo na prvo mesto med dohodke blagajniško stanje prejšnjega meseca.

Pri skrbnem blagajniškem poslovanju se mora, naj sklenemo „blagajniški dnevnik“ kadarkoli, z njim vjemati tudi gotovina v blagajni; seveda ne smemo pri tem pozabiti zneskov naštetih pomožnih knjig.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 87. Ali je pri konju krč v nogi nevaren? Kaj je storiti, kadar krč konja napade na poti? (J. S. v S.)

Odgovor: Krč nastane, če je krvni tok v žilah dovodnicah oviran, vsled česar se dovodnice razširijo. Pri konju se to rado pripeti na dovodnicah okoli piščali in na biclju. Med drugimi vzroki more biti velika utrujenost, ali če je konj napačno podkovan. Posledica krčastih žil je različna; dostikrat ni zlih posledic, včasih se pa vnamejo dovodnice, tvorijo se gnoječe bule, ali začno živali nevarno krvaveti. Krčavih žil ni dosti zdraviti ter je v gotovih slučajih pomagati z gumi-jevimi obvezami. Najbolje je konjeve noge vsak dan drgniti (masirati) ter jih mazati s fluidom ali sploh s kakim žganjem. Kadar krč konja napade na potu, je skušati, dvignjeno nogo na tla pritisniti, da konj zopet nanjo stopi, in jo med tem dobro drgniti.

Vprašanje 88. Kako fino mora biti žveplo zmleto, da je dobro za žveplanje trt in kako se spozna zadostna finost žvepla? (T. R. v K.)

Odgovor: Šansel (Chancel) je določil na poseben način finost žvepla, ki se izrazuje v stopnjah. Po Šanselu mora imeti žveplo 70 stopenj finosti. Danes je nakup žvepla zadeva zaupanja, ker nobena tvornica v južni Italiji, od koder dobivamo vse žveplo, noče več jamčiti za finost na podlagi Šanselove preiskave, ker je ta preiskava povsem nezanesljiva in lahko dovede do prevelikih nesporazumljenj.

Vprašanje 89. V bližini, pod drug boletni urad spadajoč mesar, ki se je za dac od klavne živine odkupil, prodaja meso meni, ki ga tudi rabim za prodaj. Ali je res, da moram, kadar prejeto meso naznam tukajšnjemu bolotnemu uradu, plačati še enkrat dac od tega mesa. (F. O. v M.)

Odgovor: Dac od takega mesa morate še enkrat plačati, ker je to v zakonu glede užitnine iz l. 1877. izrecno določeno in ker je v pogodbi z mesarjem, ki se je odkupil, jasno povedano, da je dac odkupljen le za meso, ki ga mesar na drobno v svoji hiši proda.

Vprašanje 90. Jaz in moji sosede imamo veliko češnjevega drevja, ki rodi jako lep in debel sad, dobivamo pa malo zanj, ker so naše češnje vedno črvice. Odkod pride to; zakaj pa vipavske češnje niso črvice in ali je kako sredstvo proti temu? (A. L. v H.)

Odgovor: Črv v češnji je ličinka češnjeve muhe. Vipavske češnje so bolj zgodaj zrele, ko se te muhe še niso pretvorile iz ličink, ki so v zemlji. V Vašem kraju so pa češnje

bolj pozne, in sicer zore ob času, ko je že polno muh nastalo iz ličink. Sicer je pa v Vipavski dolini in v sosednih krajih mnogo manj tega mrčesa, kar je seveda bolj ali manj posledica gori povedanega vzroka. — Češnjeva muha leže svoja jajca konci meseca maja in v mesecu juniju v češnje; že malo dni se izvali iz jajec ličinka, ki se zaje v češnjo. Dorasla ličinka zapusti češnjo in zleze kake 3 do 5 cm globoko v zemljo, kjer se zabubi, prihodnjo pomlad pa zopet pride na dan kot muha. Iz tega se razvidijo sredstva za pokončevanje, ki so naslednja: 1.) Češnje je treba po možnosti zgodaj trgati. 2.) Odpadle češnje, zlasti črvice, je treba pobirati in tako porabiti, da črvi ne morejo v zemljo. 3.) Svet pod češnjami je treba prekopati, da se ličinke uničijo.

Vprašanje 91. Kdaj naj se žrebe odstavi, koliko časa naj sesa in kaj je pokladati odstavljenemu žrebetu? (Fr. K. v T.)

Odgovor: Kakorhitro začno žrebeta jemati seno ali travo in pokažejo željo po čvrsti hrani, morajo dobivati po malo ovsu (v prvem času najbolje strtega) in tudi drobnega sena. Kolikor bolj rase žrebe in kolikor več slasti kaže, mu je razumno dajati tudi več ovsu, in sicer v deležih po 2½ do 3 kg, zraven pa 5—6 kg sena. Čeprav starejše žrebe uživa slamo, korenje itd., mu vendar ne smemo dajati nič manj ovsu, vsaj v prvem letu ne. Če žrebe že med sesanjem dobiva primerno množino ovsu, se vedno bolj odvaja materinega mleka in si stem odstavljanje močno olajša. Oves, ki ga že zgodaj dajemo mladi živali, jo tudi krepi. Popravici pravimo: „Oves daje kostem trdnost, mišicam in kitam pa moč.“ Na vprašanje, koliko časa naj žrebe sesa, se da odgovoriti le vobče, in sicer takole: Če je žrebe močno in je med sesanjem dobivalo primerne postranske hrane, si v 13 do 15 tednih opomore toliko, da mu smemo popolnoma odtegniti materino mleko; če pa je žrebe slabotno, naj pa dalje sesa, seveda če daljše sesanje ne oslabi preveč kobile. Vsekakor pa je treba skrbeti, da odstavljenemu žrebe ne peša. Če bi bilo treba, moramo poleg sena in ovsu dajati vsak dan še po 5 do 6 litrov kravjega mleka, svežega, kakor ga namolizemo. Zato se pa tudi priproča, da žrebeta že med sesanjem vadimo na kravje mleko.

Vprašanje 92. Ali se občinski odbor more in na kak način se more prisiliti, da da popraviti občinska pota? (H. T. v C.)

Odgovor: Dolžnost občinskega odbora je, skrbeti za vsa javna občinska pota. Žal, da je nemaren občinski odbor težko k temu prisiliti, kajti s pritožbo na deželni odbor ni veliko pomagano. Deželni odbor bo pač naročil neprilike odpraviti, a nima moči, občinski odbor k temu prisiliti. Če občinski odbor sam nima tega prepričanja, da morajo tudi občinska pota biti dobra, da se na njih varuje živina, vozovi in čas, potem tak odbor ni veliko vreden, zato naj pametni gospodarji gledajo, da se prihodnjič izvoli odbor, ki bo kos svoji nalogi. Na drugi strani pa zopet moramo priznati, da popravljanje in vzdrževanje potov stane mnogo denarja, naše občine so pa večinoma revne in z dokladami preobložene, zato ne smemo preveč naenkrat zahtevati ter moramo biti zadovoljni s počasnim napredkom.

Gospodarske novice.

* **Kako kaže sadna letina drugod.** Pri nas sadna letina vzlic skrajno neugodni pomladi menda ne bo slaba ter imamo dovolj sadja pričakovati, zato je zaradi trgovinskih razmer važno poizvedovati, kako je s sadno letino drugod, zlasti v deželah, kamor mi sadje lahko prodajamo. Priobčevali bomo torej poročila o sadni letini, kolikor nam jih bo mogoče zaslediti. — V Švici je sadje izborna kazalo, a vreme zadnjih tednov je na jablanah in hruškah naredilo znatno škodo. —

Na Virtemberškem — kamor gre naš glavni izvoz moštne sadya — je zgodnje sadje, kakor marelice, breskve, češnje, krasno cvetelo, pa tudi peškato sadje je izvrstno kazalo. Sedaj se pa poroča, da se je na pr. v okraju Schorndorf vsled mraza, ki je bil konci meseca aprila in pričetkom maja, vse cvetje posušilo. V poreskem Palatinatu ni vsled majnikovih mrazov nobene sadne letine pričakovati, ker je cvetje slana pobrala. V pokrajini okoli Ulma je cvetje večinoma pozeblo, in istotako je cvetje okoli Hechinga zelo trpelo. — Na Francoskem je slana sploh naredila veliko škodo, posebno v departmanu Kalvados, kjer je središče izdelovanja sadnega mošta, kajti tamkaj je malo ali ni nič pridelka pričakovati. — Dunajski listi poročajo, da je na Češkem in na Ogrskem slana sadnemu drevju zelo škodovala, da se pa tudi zaradi mrzlega vremena v zadnjih tednih zelo krči up na dobro sadno letino.

* **Popis kmetij** se bo vršil meseca junija po vsi deželi vsled posebnega zakona, ki je bil nalašč v to svrhu sklenjen. Poleg popisa kmetij se bo obenem tudi vršil popis obrtnih obratov. Ta popis ima edino le nalogo, natančno spoznati stanje kmetijstva in obrti, ker bo le potem mogoče kaj uspešnega ukreniti na korist kmetovalcu in obrtniku, zato naj nihče ne dela ovir in naj odkritosrčno vse pove. Posebno pa rotimo vse kmetovalce, naj nimajo tiste neumne bojazni pred novimi davki, kajti davek se že poišče tudi brez popisovanja. V zakonu je naravnost ukazano, da se na podlagi poizvedeb tega popisovanja nihče ne sme preganjati in kaznovati zaradi prekršenja obrtnih predpisov in da se ravno tako nihče ne sme naznaniti davčni oblasti. Če kdo da napačna pojasnila in kaj zamolči, ga more politična oblast kaznovati z globo do 50 K ali z zaporom do 5 dni, če bi se denar ne dal iztirjati.

* **Oddaja kos.** Družba oddaja, kakor lansko leto, za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla. Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zamenjati, oziroma vrniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče 20 kos skupaj. Podružnice, ki kose skupaj naroče, jih dobe voznine proste. Cena kosam je tale:

dolgost v pesteh:	6	6 $\frac{1}{2}$	7	7 $\frac{1}{2}$	8
" " cm:	60	65	70	75	80

cena: 92 h 94 h 96 h 98 h 1 K

* **Potrebščine za vinstvo** oddaja družba po naslednjih cenah:

1. Modro galico, v vrečah po 50 in po 100 kg po 55 K, in sicer podružnicam postavljeno voznine prosto od sedeža podružnice.

2. Žveplo, fino zmleto, „alkoholizirano“, najboljša s 70—72° finosti, 100 kg po 15 K v vrečah po 50 kg.

3. Trtne škropilnice, najboljšega izdelka, železni deli poizkljani, iz močne bakrene ploščevine, kos po 18 K.

4. Žveplalnice, najboljša sestave „reks“, kos po 19 K.

* **Osle za brušenje kos,** in sicer prave bergamaške, je družba vsled večstransko izražene želje sklenila imeti v zalogi ter jih bode oddajala svojim udom ob času košnje. Ker je družba z izdelovalci bergamaških osel šele v dogovoru in blaga še ni prejela, danes še ne more objaviti cen. Samoobsebi je umevno, da bi pošiljanje posameznih osel te preveč podražilo, zato nujno prosimo č. načelnikstva podružnic, da izvolijo skupno za svoje ude naročiti, oziroma da eden za več drugih skupaj naroči. Omenjamo, da se na Bergamaškem izdelujejo običajno osle štirih kakovosti in da pride bergamaška osla, kakor se pri nas rabi (23/24 cm dolga), na 20 h do 80 h. Družba bo imela v zalogi le osle prve kakovosti, ki so ostre kakor pile, in bo torej cena znašala okoli 1 K. Določeno ceno objavimo v prihodnji številki „Kmetovalca“.

St. 8888.

Razglas

o državnih konjerejskih darilih za kobile in žrebice, ki se bodo l. 1902 delila na Kranjskem.

Na Kranjskem se bodo l. 1902. delila državna darila za konjsko rejo:

- za kobile z žrebetom, ki še sesa ali je že odstavljen, o,
- za mlade zaskočene kobile in
- za žrebice v naslednjih sedmih konkurenčnih postajah:

dné 11. avgusta 1902. l. ob 9 dopoldne na Vrhnikih za mesto Ljubljano in za okrajna glavarstva Ljubljanska okolica, Logatec in Postojna,

dné 12. avgusta 1902. l. ob 9 dopoldne v Kamniku za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Kamnik,

dné 13. avgusta 1902. l. ob 9 dopoldne v Kranju za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Kranj,

dné 2. septembra 1902. l. ob 9 dopoldne v Lescah za konje noriškega plemena za okrajno glavarstvo Radovljica,

dné 14. avgusta 1902. l. ob 10 dopoldne v Ribnici za okrajno glavarstvo Kočevje,

dné 16. avgusta 1902. l. ob 10 dopoldne v Trebnjem za okrajni glavarstvi Rudolfovo in Litija,

dné 20. avgusta 1902. l. ob 9 dopoldne v Št. Jerneju za okrajni glavarstvi Krško in Črnomelj.

Za delitev daril veljajo naslednje odredbe, ki so se ukrenile po dotičnih ukazilih c. kr. kmetijskega ministrstva z ozirom na razmere te dežele:

Določila o darilih.

1. Kot darila se bodo dajale srebrne krone, srebrne svetinje in priznanski diplomi; priznanski diplom prejme praviloma samo tisti konjorejec, ki se je odrekel državnemu novčnemu darilu, priznanemu njegovemu konju.

2. Državna darila razdeli v vsaki konkurenčni postaji posebna v ta namen sestavljena obdarjevanska komisija, ki je sestavljena iz treh udov, ki imajo vsi trije pravico glasovati, in to iz dveh poslancev konjerejskega odseka za Kranjsko in iz zastopnika c. kr. državne žrebčarne v Gradcu.

3. Konj, ki je bil že obdarjen v kakšni obdarjevanski postaji z državnim darilom, je tisto leto izključen od nadaljnje konkurence za državno darilo v kakšni drugi postaji.

4. Pri obdarjevanju v eni konkurenčni postaji ne sme v eni kategoriji konj, sposobnih za darilo, biti obdarjenih več nego samo eden konj enega posestnika z državnim novčnim darilom. Kadar pa eden posestnik razstavi v eni kategoriji več konj nego dva, je šteti to za zborni ali kolektivno razstavo ter jo obdariti samo z enim državnim novčnim darilom ali s častnim darilom.

5. Rod vsakega konja, ki se poganja za državno darilo, mora biti dokazan, in sicer če izvira od državnega žrebca ali od dopuščenege zasebnega žrebca ali od svojega žrebca konjskega posestnika; v prvih dveh slučajih mora imeti s seboj predpisani spušalni list.

6. V postajah Lesce, Kranj in Kamnik se smejo za darilo poganjati samo kobile z žrebetom, zaskočene kobile in žrebice noriškega plemena, v ostalih postajah glede plemena ni nobene omejitve.

7. Kadar se konji, ki se poganjajo za darilo, enake kakovosti, imajo oni prednost, ki so vpisani v uradno pisani kobilji vpisnik. Konji v posesti konjskih kupčevalcev, ki niso obenem konjerejci, kakor tudi inozemski konji se vobče ne smejo poganjati za državna darila.

8. Za darila se smejo poganjati:

- Kobile z žrebeti, in to:

žrebčarniškega plemena v starosti 5 do všteti 12 let, če so zdrave, krepke in dobro oskrbovane in imajo svojstvo dobre plemenske kobile ter imajo s seboj svoje lepo žrebe pri sesu ali že odstavljen, ki izvira od državnega ali dopuščenege zasebnega žrebca ali od svojega žrebca dotičnega kobiljege posestnika;

mrzlokrvnih plemen v starosti 4 do všteti 10 let pod zgoraj navedenimi pogoji.

Kobila z žrebetom, ki je bila že v prejšnjih letih enkrat ali večkrat obdarovana z državnimi darili, v zgoraj navedeni starostni meji ni izključena, da bi se ne smela poganjati za daljnja darila.

b) Zaskočene kobile, in to:

žrebčarniškega plemena v starosti 4 in 5 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene.

mrzlokrvnih plemen v starosti 3 in 4 let, če je dokazano, da so bile v obdarovanskem letu zaskočene.

Dokazati je, da so bile te kobile po državnem ali dopuščenem zasebnem žrebcu ali po svojem žrebcu dotičnega kobiljega posestnika zaskočene.

Zaskočene kobile, ki so bile kot štiriletne, oziroma kot triletne obdarovane, smejo v naslednjih letih tudi kot petletne, oziroma kot štiriletne obdarovane biti.

c) Žrebice, in to:

žrebčarniškega plemena, enoletne, dveletne in triletne;

mrzlokrvnih plemen, enoletne in dveletne, če so bile od posestnika dobro izrejene, je misliti, da se bodo uspešno razvijale in lepo vzrasle, tako da obetajo v prihodnje postati dobre plemenske kobile.

Kadar se več žrebec poganja za darilo in se jih zdi več darila vrednih, se je ozirati v prvi vrsti na one, katerih posestniki morejo s pismenim potrdilom župana in dveh prič ali drugače verjetno dokazati, da imajo take prostore, ki so potrebni za umno rejo žrebet, da se morejo pozimi in poleti na prostem gibati in bivati.

Žrebice, ki so bile kot enoletne, oziroma dveletne obdarjene, se smejo tudi v naslednjih letih kot dveletne, oziroma triletne obdariti.

9. Vsak konjski lastnik, ki prejme za plemenskega konja darilo, mora podpisati reverz, s katerim se zaveže, da tega konja po izvršeni delitvi daril obdrži še eno leto ter ga prihodnje leto ob delitvi državnih daril pripelje pred obdarjevalsko komisijo, če je konj do takrat še živ, in da, ako ne izpolni kterega zgoraj navedenih obetov, brez ugovora povrne prejeeto novčeno darilo c. kr. državni žrebčarni v Gradcu.

Pri obdarovanih kobilah z žrebetom se posestnik zaveže, da obdarovane kobile eno leto ne bo prodal; ta zavezanost pa se ne razteza tudi na žrebe obdarovane kobile, ker se ne obdari žrebe, ampak samo kobila.

Kadar bi bilo zaradi znatne oddaljenosti ali iz drugih tehtnih vzrokov združeno s posebnimi težavami pripeljati obdarjenega konja, mora posestnik poslati dotični obdarjevalski komisiji od občinskega predstojnika izdano izpričevalo, da je konj še v njegovi posesti.

Prepuščeno je obdarjevalski komisiji presoditi, če omenjeno izpričevalo zadostuje.

10. Razdelile se bodo:

11. Konji morajo imeti s seboj predpisane živinske potne liste.

12. Zoper izrek obdarjevalske komisije ni nobenega priziva.

13. Posestniki triletnih za plemo sposobnih žrebecv se vabijo, naj jih ob priliki obdarjanja pripeljajo pred komisijo v ta namen, da se zapišejo, ker bi se utegnili pozneje kupiti kot plemenski žrebci.

Od o. kr. deželne vlade za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 6. maja 1902.

C. kr. deželni predsednik:

Viktor baron Hein s. r.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem v nedeljo, dne 15. junija t. l. v hiši podružničnega načelnika ob eni popoldne.

S P O R E D:

1. Obravnave v zmislu § 32. družbenih pravil.
2. Dogovor glede nakupa moštarne.

Ant. Smolej, načelnik.

Listnica uredništva.

V. P. v P. Če kdo neopravičeno vozi po Vaši zasebni cesti, morete to preprečiti, če ga tožite zaradi motenja posesti. — Sedaj njivo spreminjati v travnik Vam ne svetujemo in Vam priporočamo to storiti prihodnje pomlad.

I. K. v Z. Z vsako navedenih reči morete živino spitati; vpraša se le, kaj je ceneje. Mi Vam svetujemo zrezano deteljo in krompir mešati med rezanico in kot močno krmilo dodajati oves, ki ga je pa bolje pokladati strtega ali zmletega kakor kuhanega.

M. D. v K. Poslano hrušvevo cvetje se zato suši, ker drevje rase v neprikladnem svetu.

P. K. v G. Odgovor na Vaše vprašanje dobite v knjigi »Gnoj in gnojenje«, ki Vam jo družba dopošlje za 40 h.

A. D. v Č. Vaš sosed nima pravice do gotovega pota, on ima le pravico priti čez Vaše posestvo do svojega; zato ne more ugovarjati, če mu odkazete drug, nov pot, ki je vrhu tega še boljši.

M. K. v Č. Če je zemlja pusta, je ne zboljšate samo z umetnimi gnojili, temveč z umnim obdelovanjem in z gnojenjem s hlevskim gnojem, ki se mu po potrebi doda umetnih gnojil.

V konkurenčni postaji	Za kobile z žrebetom								Za mlade kobile								Za žrebice								Skupaj			
	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	darilo	krone	svetinjje	
Lesce	1	70	1	40	2	30	3	20	3	1	50	1	40	1	30	1	20	3	1	30	2	20	—	—	3	14	440	9
Kranj	1	70	1	40	2	30	2	20	2	1	50	1	40	1	30	—	—	2	3	20	—	—	—	—	3	12	390	7
Kamnik	1	70	1	40	1	30	1	20	2	1	50	1	30	—	—	—	—	2	3	20	—	—	—	—	3	9	300	7
Vrhnika	1	70	1	40	2	30	3	20	3	1	50	1	40	1	30	—	—	2	1	30	3	20	—	—	3	14	440	8
Ribnica	1	70	1	40	1	30	2	20	3	1	50	1	30	—	—	—	—	2	2	20	1	14	—	—	2	10	314	7
Trebno	1	70	1	40	2	30	2	20	3	1	50	1	30	—	—	—	—	2	4	20	—	—	—	—	3	12	370	8
Št. Jernej	1	70	2	40	3	30	6	20	4	1	50	1	40	1	30	1	20	4	1	40	1	30	8	20	4	26	730	12

Skupaj 2984 kron in 58 srebrnih svetinj.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah št. 3.

Št. 10. V Ljubljani, 31. maja 1902. Leto XIX.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 31. maja 1902. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 110.— h do K 125.— h; nemška detelja (lucerna) K 165.— h do K 185.— h; gorenjska repa K 120.— 125 h; laneno seme, domače ozimno K 32.— h do K —.— h; konopno seme K 20.— h do K 22.— h; kuminovo seme K 55.— h do K 60.— h.

Fižol: Rudeči ribniški K 16.— h; rudeči Hrvat K 15.— do K —.—; prepeličar (koks) K 17.— do K —.—. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na orodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 24.— h do K 26.— h. brez dima sušene K 24.— h do K 36.— h.

Orehi domači: K 27.— h do K 28.— h.

Ječice nove: K 4.— h do K 6.— h za 100 klg.

Med čist: po K 70.— h do K 72.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 86.— h. " težke od 30 do 45 kg " 74.— " " 76.— " lahke " 74.— " " —.—.

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klg.)

Telečje kože: K 1.04 za kg.

Kozličeve kože po K 1.45 h do K 1.55 h

Svinjske kože: Čiste, brez napak 62 do 66 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 h za kg.

Kože lisic	po K 10.—	do 10 50	
" kun belic	" 22.—	" 24.—	
" rumenic	" 30.—	" 36.—	za par.
" dihurjev	" 6.—	" 6.50	
" vidr	" 17.—	" 18.—	

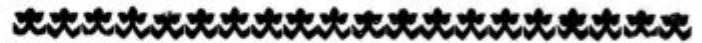
Kože zajcev po K 30.— do 32.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 27. maja 1902. Pšenica K 9.85 h, rž K 7.— h, ječmen K 8.— h, oves K 8.50 h, ajda K 7.— h, proso K 6.— h, turšica K 6.10 h, seno K 3.25 h, slama K 3.10 h. (Vse cene veljajo za 50 klg.)

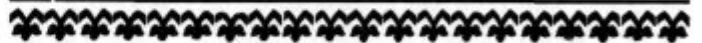
Na Dunaji, 28. maja 1902. Pšenica jesenska K 8.85 h, rž K 7.05 h, oves K 7.50 h, turšica K 5.50 h. (Vse cene veljajo za 50 klg.)

 Gumijeve vezi (54—3)

najboljše kakovosti ima v zalogi
ALOJZIJ LILLEG, trgovec v Ljubljani.

==== Zunanja naročila izvršuje z obratno pošto. ====

Mlatilnice

ročne ali za gepelj od K 100.— do 235 —

ter vsakovrstne čistilnice, mlince za žito in sadje, cevi in trombe za vodovode, kakor vsakovrstne druge stroje in potrebščine najboljše vrste ima v zalogi (60—1)

Fran Zeman

Ljubljana, Poljanska cesta.

 Gepeljni
vseh vrst od K 100.— do K 240.—

Petrolejski motorji
Za 1, 2, 3 in 4 konjske sile.
K 700.—, 900.—, 1200.—, 1600.—

FR. STUPICA

trgovina z železnino, in kovinami, zaloga
štedilnikov, poljedeljskih strojev, mlatilnic,
(gepelnov) vratil, slamoreznic, čistilnic ali
pajkelnov, preš za sadje in grozdje, plugov,
kotlov za žganje kuhati, žag, nagrobnih
križov, vag, tromb (pump) za vodovode in cevi,
traverz, železniških
šin, razne plehovine,
vedno svežega roman-
in portland-cementa
(55-2) itd. itd.

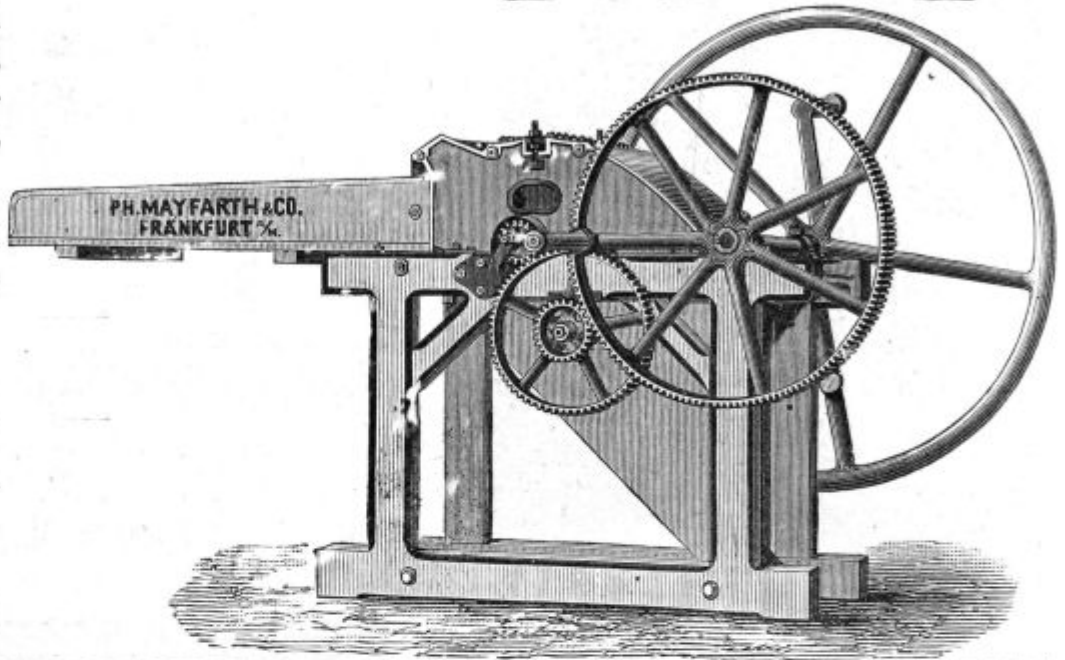
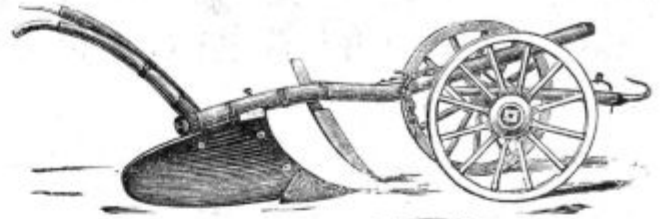
Posebno priporočam
dobro, vedno sveže

špecerijsko blago

FR. STUPICA

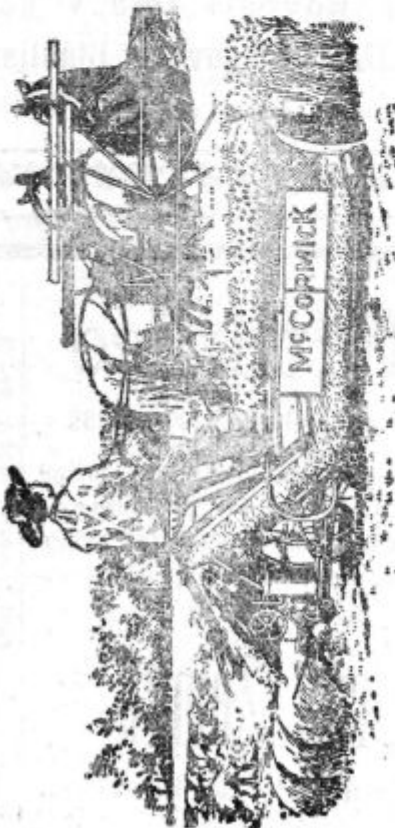
v Ljubljani,

Mar. Terezije cesta 1.

Mc. Cormig Harresting Machine Compagny
Šikaška tvornica za kosilne stroje.

Pariz 1900.

„Grand Prix“

I z d e l k i :
Kosilni stroji z vezalno pripravo.
Stroji za košnjo sena.
Stroji za brušenje orodja
Kupite naše stroje le tedaj, ko si jih ogledate, ter se o cenah pončite. Največja zaloga najcenejših nadomestnih kosov za poljedeljske stroje. Zahtevajte samo našo knjigo z uzorci.
Na leto izgotovimo 362000 strojev.
William J. Stilleman, ravnatelj.
BUDAPEST, V., Vaczi ut. št. 30.

Stroji za porabo sadja in izdelovanje mošta.

Stiskalnice za sadje in grozdje

s trajno delujočem dvojnem in pritiskem vravnajočem pritiskalom „Herkules“, ki zjamčeno opravi 20% več dela kakor koli druga stiskalnica.

Hidraulične stiskalnice.

Sadni in grozdni MLINI,

grozdni roblači, popolne moštarne, stalne in vozeče, stiskalnice in mlini za izdelovanje soka iz malin, ribezla i t. d.

Pluge za oranje vinogradov.

Sušilnice za sadje in zelenjad, stroje za rezanje in ljupljenje sadja.

Najnovejše samedelujoče, patentovane škropilnice „Sifonija“ za uničenje peronospore in krvave uši.

Vse te stroje izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi

PH. MAYFARTH & dr.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par na Dunaji, II. 1. Taborstrasse št. 71.

Odlikovana z nad 490 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami.

Obširne cenike zastoj

Zastopniki in prekupci se iščejo

(57-2)

Vsakovrstna

zanesljiva semena

kakor: domače, lucerne ali nemške in rudeče detelje; velikanske rumene, bele in rudeče pese; repno seme; raznih trav in vsih vrst salat se dobivajo po nizkih cenah pri

Josipu Kordinu v Ljubljani,
pred Škofljo št. 4. (29-8.)

☛ Kupuje pa brinjevo olje po visoki ceni.

Velikanska pesa,

kraški zgodnji grah in pritlikovec,

kakor tudi zanesljiva

☛ vsakovrstna semena ☛

dobiti je pri (35-7)

Peter Lassnik-u v Ljubljani,

Marijin trg šte. 1.

Največja zaloga poljedelskih strojev

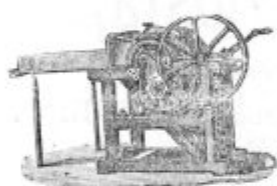
pri

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino

Ljubljana, Dunajska cesta 16.

priporočata svoje znano najboljše: gepelne, mlatilnice vsake vrste ročne in za gepelj, slamo-tresnike za vsako mlatilnico pripravne, pajkelne že od 22 forintov naprej, trijerje, slamoreznice, pluge, mline in preše za sadje in grozdje i. t. d.

Nove dele za polomljene stroje vsake vrste priskrbimo hitro in po nizki ceni.

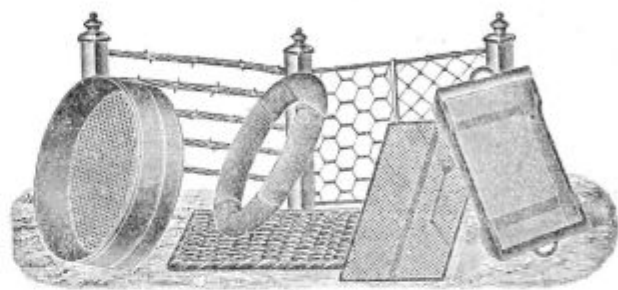
Stroje za košnjo in žetev; fine kose, srpe, stroje za klepati i. t. d. (58-1)

☛ Stroje za kositi damo tudi na poskušnjo. ☛

Cez 200 različnih strojev v zalogi, toraj si gotovo tukaj vsakdo najlažje zbere.

Nove slovenske cenike razpošiljamo brezplačno.

☛ Praktične in cene žične ograje. ☛

EVGEN IVANČ, Sodražica (Kranjsko)

izdelovatelj žičnih pletenin in trgovina z lesenim blagom.

Priporoča slav. občinstvu v naročbo vsakovrstne **mreže iz žice**, za ograje vrtov, kurjih dvorišč, preprečke v oknih in linah, za presejanje peska in gramoza itd.

Pocinkano jekleno žico z bodali za ograje gozdov, pašnikov itd.

Elastične mrežaste modroce, za postelje v raznih velikostih; vsakovrstne žične tkanine, za stroje, mline, okna, mesne sitence itd. raznovrstna **sita in rešeta** za tovarne, mline, čiščenje žita itd. po najnižji ceni. (9-6)

☛ Ceniki na zahtevanje brezplačno. ☛

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijerji (čistilni stroji za žito) v natančni izvršitvi

Sušilnice za sadje in zelenjavo, škropilnice proti peronospori. Zboljšani sestav Vermorelov. Mehovi za žveplanje trt.

Mlatilnice, mline za žito, stiskalnice (preše) za vino in sadje različnih sestav. Slamoreznice jako lahke za goniti in po zelo zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo, ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje, prodaja v najboljši izvršitvi

IG. HELLER na Dunaju, II./, Praterstrasse 49.

Zastopniki se iščejo! — Ceniki brezplačno!

(30-9)

☛ Pred ponarejenjem se je posebno treba varovati. ☛

Mala naznanila.

Vsak ud c. kr. zmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijaviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tiskajočo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objavo med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Jajca za valenje od priznanih najboljših jajčaric, pristnih belih »Leghorn« razpošilja ducat za 5 Kron poštne prosto Franc Leban, učitelj v Trnovem pri Gorici. (112)

Gumijevе vezi, najboljših vrst, ima naprodaj Ivan Uršič na Slapu pri Vipavi. (117)

Portland cement, vedno svež, najboljše vrste, dobi se pri Mih. Maliku v Ajdovščini. (118)

Gumijevе vezi, »Excelsior« najboljše kakovosti, za zeleno cepljenje ima naprodaj Anton Skuk, trgovec v Vipavi. (121)

Gumijevе vezi, »Excelsior« najboljše vrste se dobe po znižani ceni pri Hinkotu Grabrijanu, trgovcu v Vipavi. Ravno tam dobi se tudi žveplo, modra galica in cepilni noži vse prve vrste in po nizki ceni. (122)

Za mlekarne je naprodaj: 50 mlekarskih posod od 5 do 20 l cement. z patent. zapiro. — 30 hladilnikov za pošiljanje mleka v daljne kraje. — Mera za mleko z cedili za 50 l. — 6 posod za hladenje mleka in smetane. — Stroj z vsemi pripravami za preskušnjo potrebne kemične tekočine, vse še skoraj popolnoma novo in v najboljšem stanu. Več se poizve pri Franu Kuraltu, posestniku v St. Jurju pri Kranju. (125)

Najboljši gumi »Excelsior«, pristen za cepljenje trt, prodaja kakor vsa leta Fran Perko v Novem mestu, kjer se dobi tudi vsaka množina galice, žvepla in rafije. (126)

Belansko kravo s teletom, mlada, proda Josip Lenarčič na Vrhniku. (127)

Mlatilnico z gepeljnom, v dobrem stanu, je naprodaj po nizki ceni. Več pove Jos. Živic v Skopem, pošta Dutovlje pri Sezani. (128)

Dolenjskega vina, pristnega, starega, 100 hektov, kakor tudi 15 tisoč cementne strešne opeke po gl. 30.— za tisoč ima naprodaj Fr. Penca v Mokronogu. (129)

Učenca, kateri ima veselje do kovaške obrti, sprejme takoj Gašp. Maher v Škofji Loki. Več po dogovoru. (130)

Med, pitanec, zanesljiv, kilo po 1 K 20 h, prodaja Jakob Kuralt v Zabnici, h. št. 5., pošta Škofja Loka. (131)

Lovskega psa, lepega, velikega, 9 mesecev starega, proda Stanislav Legat, učitelj pri Sv. Gregorju, p. Ortnek. (132)

Kovačijo poleg okrajne ceste, opremljena z enim finim mehkom in z vsem orodjem, se odda v najem. Dela je za enega pridnega kovača vedno dovolj. Več pove Alojzij Lavrenčič na Verhpolju, h. št. 120, pošta Vipava. (133)

Dva konja, eden pram, 4 leta star, drugi šimel, 3 leta star, po 16 pestih visoka, privajena vsaki vožnji, zelo pametna, proda Martin Pirc v Mateni, pošta Ig. Cena po dogovoru. (134)

Kokošja jajca za valenje, sveža, od orjaških »Langshan« (črne) in »Plymouth Rocks« (grahaste) ter izvrstnih nosilk »Minorka« (črne), »Valdarno« (bele) in »Italijank« (jerebično progaste), vse garantirano čiste pasme, prodaja po 20 h komad. Ive Kosi, Krk-Veglia (Istra). (135)

Priporočam p. n. občinstvu svojo **zalogo vsakovrstnega orodja** za kovače, mizarje, kleparje, ključarje itd. — **Za stavbe:** traverze, šine, portland- in roman cement, štorjo, železo za vezi, okove za okna in vrata, štedilnike (Sparherde).

Za poljedeloe: Najboljše vrste mlatilnice, gepeljne, slamo-reznice, čistilnice, železne pluge, sesalke (Saugpumpen), cevi za vodovode, dalje nagrobne križe, vlitte kotle, jeklo, fino štajersko železo in vsakovrstno kuhinjsko opravilo. (31—8)

Zagotavljajoč najboljše postrežbe se priporočam za obilen obisk

A. SUŠNIK,

trgovec s špicerijo in železnino

Zaloška cesta (Udmat) št. 15.

Odlikovana kotlarska obrt

Ant. Križnič-a

v Kanalu

na Primorskem

Priporoča

žganjarske kotle vseh sistemov

k praktičnemu kuhanju žganja. — Za izborne delovanje vsakterih svojih žganjarskih kotlov jamči.

Ilustrovan cenik pošilja franco.

Slavne mlekarnice in sirarnice, zahtevajte ilustrovan cenik vseh vrst in sistemov **sirnih kotlov**, katerega razposiljam brezplačno in franco.

Da se vsa dela trpežno, čedno in solidno izdelata, daje popolno poročstvo.

Mlekarnicam in kmetijskim zadrugam dovoljujem

plačila na obroke (18—4)

Grajščinsko oskrbnništvo

viteza pl. Plessinga v Waldeggu, pošta Kirchbach pri Gradcu,

prašičorejna postaja

c. kr. štaj. kmetijske družbe priporoča

plemene prašiče, marjaške in svinjce

✿ največje bele angleške pasme, ✿

jorkširce.

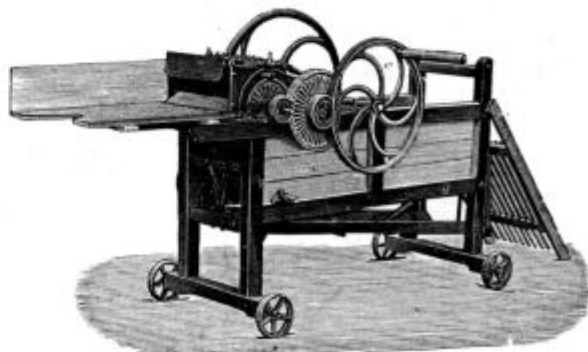
(4—8)

Naznanilo in priporočilo.

Vsojamo si našim p. n. odjemalcem vljudno naznaniti, da smo našo doseždanjo zalogo, pod vodstvom gospoda **IVANA KOMATIČA**, iz Figabirtovega dvorišča preselili v hišo pri Dunajski šrangi na dvorišču.

Tu bodemo imeli veliko izbiro vsakovrstnih poljedelskih strojev kakor znano najboljše vrste po zmernih cenah, ktere na korist vsakemu odjemalcu najtopleje priporočamo.

Posebno priporočamo izborne slamoreznice patent „Austria“, mlatilnice itd.

Postavljanje strojev z gepeljni preskrbimo brezplačno, ter jamčimo za popolnost vsakega stroja. Manj premožnim damo naše stroje tudi proti plačilu na obroke.

Z velespoštovanjem (59—1)

K. in R. JEŽEK

tovarna kmetijskih strojev in livarna železa v Blanskem.